

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3877

Vragen van de leden **Van der Linde** en **Lodders** (beiden VVD) aan de Minister en de Staatssecretaris van Financiën over *de berichten «Criminelen wassen 1 miljard wit via export tweedehandsauto's» en «Autobedrijven frauderen voor miljoenen bij export ex-leaseauto's»* (ingezonden 2 juli 2019).

Antwoord van Minister **Hoekstra** (Financiën) en van Staatssecretaris **Snel** (Financiën) (ontvangen 5 september 2019).

Vraag 1

Bent u bekend met de berichten «Criminelen wassen 1 miljard wit via export tweedehandsauto's»¹ en «Autobedrijven frauderen voor miljoenen bij export ex-leaseauto's»?²

Antwoord 1

Ja, ik ben bekend met die berichten.

Vraag 2

Hoe groot is de omvang van de fraude met export van ex-leaseauto's? Om hoeveel autohandelaars gaat het? Om hoeveel tussenpersonen («katvangers») gaat het? Om welke bedragen en hoeveel auto's gaat het? Is het voornamelijk de Nederlandse georganiseerde misdaad die geprofiteerd heeft van de fraude of valt de fraude ook te herleiden naar buitenlandse criminele bendes? Kunt u de omvang van de fraude uitgebreid toelichten?

Antwoord 2

Het betreffende strafrechtelijk onderzoek richt zich op vier verschillende autobedrijven. Tezamen zouden zij vanaf 2017 tot en met het eerste kwartaal van 2019 vermoedelijk voor ongeveer 120 miljoen euro aan auto's hebben geëxporteerd. Het btw-nadeel in dit onderzoek wordt berekend op ongeveer 21 miljoen euro. De fiscus gaat dat bedrag naheffen bij de Nederlandse autodealers. Omdat dit strafrechtelijk onderzoek nog loopt, kunnen verdere details niet worden vermeld.

Over de omvang van fraude met export van ex-leaseauto's in zijn algemeenheid zijn geen cijfers bekend. Wel heeft de contante verkoop van tweede-

¹ <https://nos.nl/artikel/2291462-criminelen-wassen-1-miljard-wit-via-export-tweedehandsauto-s.html>

² <https://www.ad.nl/binnenland/autobedrijven-frauderen-voor-miljoenen-bij-export-ex-leaseauto-s-aa8e24b0/>

hands (lease)auto's aan buitenlandse handelaren al enige tijd de aandacht van politie, FIOD, Openbaar Ministerie en Belastingdienst. Contante verkopen zijn kwetsbaar voor trade-based money laundering. Dat geldt niet alleen voor de autohandel, maar ook voor andere sectoren. Het risico is dat op deze wijze grote hoeveelheden contant geld – afkomstig uit de zware georganiseerde criminaliteit – witgewassen worden.

Witwassen is een immens en complex probleem. Het is dan ook van groot belang dat witwassen op een gezamenlijke en effectieve wijze wordt tegengegaan.

Daarom hebben de Ministers van Financiën en van Justitie en Veiligheid een gezamenlijk plan van aanpak witwassen opgesteld. Dat plan is op 30 juni jl. aan uw Kamer aangeboden.³

Vraag 3

Kunt u aangeven hoeveel leaseauto's er zijn in Nederland en hoe groot de omvang van de tweedehandsmarkt is? Hoeveel Nederlandse leaseauto's zijn in de afgelopen vijf jaar per jaar na verkoop naar het buitenland gegaan?

Antwoord 3

Zie onderstaande tabel voor de periode 2014 tot en met 2018.

	Aantal lease voertuigen (per 31 december) ¹	Aantal geëxporteerde leasevoertuigen ²	Aantal exportmeldingen ³
2018	901.472	49.072	371.360
2017	817.652	46.121	340.571
2016	763.426	47.349	337.057
2015	732.405	50.238	341.077
2014	671.219	52.147	356.904

¹ Het gaat in deze kolom van de tabel om het aantal bij de Dienst Wegverkeer (RDW) op 31 december van het betreffende jaar geregistreerde voertuigen die op naam staan van een organisatie die bij de RDW geregistreerd is als leasemaatschappij of waarvan minimaal één van de voertuigverplichtingen (Motorrijtuigenbelasting (MRB), Algemene Periodieke Keuring (APK), Wet Aansprakelijkheidsverzekering Motorrijtuigen (WAM), boetes) is overgenomen door een organisatie die bij de RDW geregistreerd is als leasemaatschappij.

² Het gaat in deze kolom van de tabel om het aantal leasevoertuigen dat binnen een jaar na het einde van het leasecontract is geëxporteerd.

³ Het gaat in deze kolom van de tabel om het aantal voertuigen dat in het betreffende jaar als geëxporteerd is geregistreerd.

De omvang van de tweedehandsmarkt was in 2018 ongeveer 2,6 miljoen.⁷

Vraag 4

Kunt u toelichten waarom er meer dan twee jaar is gewacht met ingrijpen? Deelt u de mening dat snellere, gedetailleerde en veelvuldige informatie-uitwisseling tussen verschillende instanties noodzakelijk is om een adequate respons te leveren in witwaspraktijken? Zo nee, waarom niet? Zo ja, op welke manier wilt u de uitwisseling bevorderen?

Antwoord 4

Allereerst is van belang om te vermelden dat een gedegen voorbereiding nodig is om tot een redelijk vermoeden van enig strafbaar feit te komen. Pas dan kan een strafrechtelijk onderzoek worden gestart.

Effectieve samenwerking en informatiedeling zijn van groot belang bij de bestrijding van financieel-economische criminaliteit. Hiervoor bestaan reeds diverse samenwerkingsverbanden waarbinnen verschillende instanties samenwerken, bijvoorbeeld het Financieel Expertise Centrum (FEC)⁸ en het Anti Money Laundering Centre (AMLC)⁹. Binnen deze samenwerkingsverbanden

³ https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2019Z13803&did=2019D28409

⁷ Telling op basis van aantal tennaamstellingen in 2018 door erkenningshouders met tennaamstellingsbevoegdheid (dealer- en garagebedrijven), door erkenningshouders met erkenning tennaamstellingsloket (kentekenloketten van PostNL en kentekenloketten van Stichting Kentekenloket), en door RDW.

⁸ <https://www.fec-partners.nl/nl>

⁹ <https://www.amlc.nl/>

den is reeds een publiek-private samenwerking gestart ten aanzien van trade-based money laundering. In het plan van aanpak witwassen waarnaar in de beantwoording van vraag 2 wordt verwezen, wordt benadrukt dat dergelijke samenwerkingsverbanden onmisbaar zijn voor het effectief voorkomen en bestrijden van witwassen en terrorismefinanciering en dat zij om die reden moeten worden gestimuleerd en verder geïntensiveerd. Daarnaast bevat het plan van aanpak maatregelen die de informatie-uitwisseling verder moeten gaan bevorderen. Dat geldt voor informatie-uitwisseling tussen private partijen onderling, tussen publieke en private partijen alsook tussen publieke partijen. Een voorbeeld hiervan is de uitwisseling van informatie tussen toezichthouders op de *Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme* (Wwft) en opsporingsorganisaties, waarvoor in het wetsvoorstel *Implementatiewet wijziging vierde anti-witwasrichtlijn* een grondslag is opgenomen.¹⁰ Dit wetsvoorstel is bij uw Kamer aanhangig.

Vraag 5

Kunt u toelichten welke rol de regering ziet weggelegd voor Nederlandse instanties bij de versterking en vervolging van dit soort fraudeurs op internationaal niveau? Op welke manier wilt u dit in Europees verband agenderen en aanpakken?

Antwoord 5

In de brief van de Staatssecretaris van Financiën van 29 mei 2019¹¹ is nader uiteengezet wat we in Nederland en in Europees verband doen in het kader van de bestrijding van btw-fraude. Zo vindt Europese samenwerking plaats door middel van Eurofisc. Binnen dat early warning system wisselen lidstaten snel en in een zo vroeg mogelijk stadium informatie uit over mogelijke fraudeketens. Een van de speciale aandachtsvelden binnen Eurofisc betreft auto's, boten en vliegtuigen. Verder wordt in de brief benoemd dat het Transactie Network Analyse-systeem onlangs is gelanceerd. Met deze IT-tool kunnen sneller en completer frauduleuze handelsnetwerken in kaart worden gebracht.

Daarnaast kan een btw-fraudezaak als onderhavige in de toekomst worden vervolgd door het Europees Openbaar Ministerie.

Ten aanzien van het voorkomen en bestrijden van witwassen wordt ook samengewerkt in internationaal en Europees verband, zowel op het gebied van het opstellen van bindende regels als op operationeel niveau. Dat is noodzakelijk en wenselijk nu witwassen veelal grensoverschrijdende aspecten kent en dus een internationale en Europese aanpak vergt. Internationale standaarden over het voorkomen van het gebruik van het financiële stelsel voor witwassen en terrorismefinanciering zijn opgesteld door de Financial Action Task Force (FATF) en neergelegd in de Europese anti-witwasrichtlijn. De Financial Intelligence Unit-Nederland (FIU-Nederland), de opsporingsdiensten en het Openbaar Ministerie hebben veelvuldig contact met internationale en Europese partners op het terrein van de aanpak van witwassen of daaraan verbonden terreinen zoals de aanpak van ondermijnende criminaliteit of afpakken. Nederland deelt informatie met partners via bijvoorbeeld het Egmont Secure Web en FIU.net, Interpol, Europol, Eurojust en CARIN. Ook worden gezamenlijke initiatieven specifiek op witwassen opgepakt onder meer binnen de European Multidisciplinary Platform Against Criminal threats (EMPACT), het Anti-Money laundering Operational Network (AMON) en het platform Joint Chiefs of Global Tax Enforcement (J5) alsmede het daarin onder gebrachte internationale systeem voor het matchen van data (Financial Criminal Investigations Net; FCI-Net). Binnen de FATF wordt een onderzoek uitgevoerd naar nieuwe ontwikkelingen op het gebied van trade-based money laundering. Dit moet leiden tot best practices en typologieën die gebruikt kunnen worden om trade-based money laundering beter te kunnen detecteren. Nederland is naast het Verenigd Koninkrijk co-leader van dit onderzoek. Tot slot wordt voortdurend geïnvesteerd in internationale en Europese rechtshulp, onder meer door middel van het plaatsen van Liaison Officers vanuit opsporingsdiensten en het Openbaar Ministerie in het buitenland.

¹⁰ Kamerstuk 35 245, nr. 2.

¹¹ Kamerstuk 21 501-07, nr. 1603.

Vraag 6

Hoeveel meldingen van ongebruikelijke transacties worden jaarlijks vanuit de autobranche gedaan? Hoeveel afzonderlijke autohandelaren zijn verantwoordelijk voor deze meldingen? Hoeveel van deze ongebruikelijke transacties worden vervolgens als verdacht aangemerkt? Kunt u een overzicht geven van het aantal meldingen over de afgelopen vijf jaar, uitgesplitst per jaar?

Antwoord 6

Het aantal meldingen van ongebruikelijke transacties door handelaren in voertuigen, het aantal afzonderlijke instellingen en het aantal verdacht verklaarde transacties door de FIU-Nederland van deze specifieke meldgroep staan vermeld in de openbare jaaroverzichten van de FIU-Nederland. Deze jaaroverzichten bevatten ook meer achtergrondinformatie bij de cijfers alsmede de werkwijze van de FIU, en zijn te raadplegen via de website van de FIU¹².

Hieronder zijn de gegevens over de afgelopen vijf jaar, uitgesplitst per jaar, weergegeven.

	2018	2017	2016	2015	2014
Aantal ongebruikelijke transacties – handelaren in voertuigen	4.386	4.711	5.041	3.969	3.871
Aantal afzonderlijke instellingen – handelaren in voertuigen	533	522	506	493	513
Aantal verdacht verklaarde transacties – handelaren in voertuigen	1.475	1.493	2.029	174	411

Vraag 7

Welke relatie heeft dit dossier met het onlangs verschenen Plan van aanpak witwassen¹³? Bevestigt deze inval de gesignaleerde capaciteitsproblemen en geeft het aanleiding tot aanscherping van de voorgenomen maatregelen?

Antwoord 7

Witwassen is een immens en complex probleem. Het is dan ook van groot belang dat witwassen op een gezamenlijke en effectieve wijze wordt tegengegaan. Het plan van aanpak witwassen waarnaar de Kamerleden verwijzen, moet hieraan een bijdrage gaan leveren. De hier aan de orde zijnde casuïstiek benadrukt de urgentie van het tegengaan van financieel-economische criminaliteit en vormt geen aanleiding voor verdere aanscherping van het plan. Dat plan bevat verschillende maatregelen die in gezamenlijkheid het tegengaan van witwassen naar een hoger niveau moeten tillen. In dit plan is onder meer aangegeven dat voor het intensiveren van de opsporing van witwassen, fraudebestrijding en ondermijning o.a. aan de FIOD, de Belastingdienst, de FIU-Nederland en het OM een bedrag ter beschikking is gesteld olopend tot een structureel bedrag van € 29 miljoen vanaf 2021. Met dit bedrag kunnen extra projecten en onderzoeken worden opgezet. De exacte inzet en verdeling van de middelen worden in onderlinge afstemming bepaald. Uw Kamer zal hierover in het najaar worden geïnformeerd.

Vraag 8

Onderschrijft u het standpunt dat de Financial Intelligence Unit (FIU) in dit soort zaken effectiever zou kunnen opereren als het toegang had tot Douane-informatie?

Antwoord 8

De FIU-Nederland is op basis van de Wwft het centrale meldpunt waar Wwft-instellingen ongebruikelijke transacties dienen te melden. Met haar analyses van ongebruikelijke transacties legt de FIU-Nederland transacties en geldstromen bloot die mogelijk te relateren zijn aan witwassen, financieren van terrorisme en/of onderliggende gronddelicten.

¹² <https://www.fiu-nederland.nl/nl/over-fiu/jaaroverzicht>

¹³ Kamerbrief van de Minister van Financiën en Minister van Justitie en Veiligheid van 30 juni 2019, kenmerk 2019D28409

Deze fraudezaak heeft betrekking op intracommunautaire btw-fraude. De Douane houdt toezicht op en heeft gegevens over het goederenverkeer dat de buitengrens van de Europese Unie overschrijdt.

De Douane vormt een belangrijke schakel in de strijd tegen witwassen en terrorismefinanciering. De Douane voert controles uit op reizigers gericht op de handhaving van de Verordening liquide middelen¹⁴. Het gaat daarbij om controle op de naleving van de aangifteplicht van een reiziger, die met een bedrag ter waarde van € 10.000 of meer de Europese Unie binnenkomt of verlaat. De Douane verstrekt deze aangiftegegevens aan de FIU-Nederland. Daarnaast heeft de Douane het recht om bij de FIU-Nederland een melding te doen inzake het vervoer van witwasgevoelige goederen dat niet onder de aangifteplicht valt.

In aanvulling op het bovenstaande verkennen de FIU-Nederland en de Douane momenteel of de Douane, naast de verstrekte aangiftegegevens van liquide middelen, de beschikking heeft over additionele informatie, om de FIU-Nederland te ondersteunen in het detecteren van mogelijke witwas- of terrorismefinancieringsdossiers en, indien dit het geval is, op welke grondslag en wijze deze informatie ter beschikking van de FIU-Nederland kan worden gesteld. Controlegegevens van de Douane kunnen van groot belang zijn om buitengrensoverschrijdende goederenstromen en daaraan mogelijk verbonden ongebruikelijke geldstromen te analyseren. Deze analyse kan belangrijke inzichten geven ten behoeve van de voorkoming en bestrijding van grensoverschrijdende fraude en/of complexe gevallen van witwassen, zoals trade based money laundering.

Vraag 9

Op welke manier wordt geborgd dat na een ongebruikelijke betaling in cash (van ten minste € 10.000) de gegevens van de katvangers bekend zijn en blijven tot onderzoek is afgerond?

Antwoord 9

Het bekend zijn en beschikbaar houden van bedoelde gegevens wordt geborgd door de Wwft. Op grond van die wet zijn degenen die beroeps- of bedrijfsmatig in goederen handelen verplicht om cliëntenonderzoek te verrichten indien contante betalingen worden gedaan of ontvangen van EUR 10.000,- of meer. Ook rust op deze handelaren de verplichting om ongebruikelijke transacties te melden bij de FIU-Nederland.

De informatie die deze handelaren en andere instellingen uit hoofde van het cliëntenonderzoek hebben verzameld, dienen zij ten behoeve van opsporings- en onderzoeksdoeleinden gedurende een periode van vijf jaar na het beëindigen van een zakelijkerelatie of het uitvoeren van een transactie te bewaren. Daarna moeten zij de persoonsgegevens vernietigen met het oog op de bescherming van persoonsgegevens. Ook informatie m.b.t. een gemelde ongebruikelijke transactie dient vijf jaar bewaard te worden. De FIU-Nederland kan verder informatie opvragen bij instellingen.

Vraag 10

Hoe kijkt u aan tegen de btw-fraude in deze casuïstiek? Overweegt u de strafmaat voor belastingfraude te verhogen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, graag een toelichting op de manier waarop u dit wilt gaan bewerkstelligen.

Antwoord 10

De wijze waarop in deze casus btw-fraude is gepleegd, is qua systematiek vergelijkbaar met andere grensoverschrijdende btw-fraude met goederen en/of diensten. Ik overweeg niet om de strafmaat voor belastingfraude te verhogen. Op dit moment acht ik de mogelijkheid van een bestuurlijke boete van ten hoogste 100% van het bedrag van de omzetbelasting dat opzettelijk of grofschuldig niet of niet tijdig is betaald of de inzet van het strafrecht, afdoende om naleving van de wet te bevorderen. Voor fiscale delicten die worden begaan door bedrijven geldt nu ook het nieuwe boetemaximum van

¹⁴ Verordening (EG) Nr. 1889/2005 van het Europees parlement en de Raad van 26 oktober 2005 betreffende de controle van liquide middelen die de Gemeenschap binnenkomen of verlaten (PbEU 2005, L 309/9).

10% van de omzet. Dat maximum kan dus onder omstandigheden uitkomen boven de boetegrens van 100% van het belastingnadeel.

Vraag 11

Hoeveel mensen doen onderzoek bij de Dienst Landelijke Recherche naar verdachte handelstransacties? Is dit voldoende om een reëel beeld te krijgen van de wijze waarop witwassen in de praktijk plaatsvindt?

Antwoord 11

Iedere opsporingsbeambte die werkzaam is bij de Dienst Landelijke Recherche, is bevoegd onderzoek te verrichten naar verdachte handelstransacties. Hoeveel personen daar op dit moment feitelijk onderzoek aan het doen zijn, wordt niet als zodanig geregistreerd.

Overigens zij opgemerkt dat ook bij andere politieonderdelen onderzoek naar witwassen plaatsvindt, zoals bij de gemengde rekercheteams op regionaal en districtsniveau alsmede de specialistische teams financieel-economische criminaliteit op regionaal niveau (FinEC teams). Ook is bij de middelen van het huidige Regeerakkoord 171 FTE aan politiecapaciteit toegekend ten behoeve van de opsporing van ondermijning. Dit moet ertoe bijdragen dat in de samenwerking robuuste verbanden kunnen ontstaan en ook slagvaardiger onderzoek kan worden gedaan naar regio-overstijgende criminele samenwerkingsverbanden. Dat komt ook de aanpak van witwassen ten goede. Er is, gelet op het voorgaande, op dit moment geen aanleiding om te veronderstellen dat er onvoldoende capaciteit zou zijn bij de politie om een reëel beeld te krijgen van de wijze waarop witwassen in de praktijk plaatsvindt.

Vraag 12

Heeft de FIOD voldoende mogelijkheden en capaciteiten om witwaspraktijken en fraude van deze grootte en professionaliteit aan te pakken?

Antwoord 12

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik naar het antwoord op vraag 7, waarin reeds is aangegeven dat in het plan van aanpak witwassen voor het intensiveren van de opsporing van witwassen, fraudebestrijding en ondermijning aan de FIOD, de Belastingdienst, de FIU-Nederland en het OM een bedrag ter beschikking is gesteld oplopend tot een structureel bedrag van € 29 miljoen vanaf 2021. Met dit bedrag kunnen extra projecten en onderzoeken worden opgezet. Het plan van aanpak witwassen is op 30 juni jl. aan uw Kamer aangeboden.